

# Warunki naturalne

## POWIERZCHNIA

Gmina Domaradz leży w powiecie brzozowskim i jest jedną z mniejszych pod względem wielkości gmin woj. podkarpackiego. Położona jest w środkowo-południowej części województwa, przy drodze krajowej nr 9 Radom-Rzeszów-Barwinek (przejście graniczne ze Słowacją) w odległości 45 km na południe od miasta wojewódzkiego Rzeszowa, 15 km na północ od siedziby powiatu w Brzozowie oraz 28 km od Krosna. Powierzchnia gminy wynosi **56,72 km<sup>2</sup>**.

## KLIMAT

Według atlasu klimatycznego Polski gmina Domaradz leży w obrębie najcieplejszego rejonu woj. podkarpackiego. Średnia temperatura jest tu wyższa niż w południowej i wschodniej części województwa. Dotyczy to przede wszystkim terenów wzniesionych powyżej poziomu 200 m n.p.m. Średnia roczna temperatura powietrza mierzona w Krośnie wynosi 7,5° C, a w okresie wegetacji kształtuje się na poziomie około 14° C.

Okres wegetacji wynosi około 217 dni. Średnio w okresie od 1 kwietnia do 31 października jest 10,2 dni z przymrozkami. Suma opadów jest dość wysoka i wynosi średnio 714 mm, przy czym w okresie wegetacji spada 485 mm deszczu, a w miesiącach zbioru traw i zbóż tj. czerwiec - sierpień spada do 297 mm. Przyjając, zatem należy, że gmina Domaradz leży w rejonie o ciepłym i wilgotnym klimacie, korzystnie wpływającym na wzrost i rozwój roślin uprawnych.

## GLEBY

Gleby gminy Domaradz zaliczane są do typowych gleb bielcowych brunatnych i lessowych. W północnej części gminy na podłożu piaszczysto-żwirowym przy współdziałaniu lasów powstały ubogie w składniki pokarmowe gleby piaszczyste luźne. Na glinach lekkich i piaskach podścielonych glinami przy współdziałaniu lasów mieszanych powstały gleby słabo gliniaste, bogatsze w składniki pokarmowe i o lepszych właściwościach fizyko-chemicznych. Zajmują one niewielką powierzchnię pól uprawnych w północnej części gminy. Najwyższe partie terenu pokrywają gleby powstałe z glin zwałowych przy współdziałaniu lasów mieszanych z przewagą liściastych. Zaliczane są one do lessów i gleb brunatnych. Są to najżyźniejsze gleby na terenie gminy, przy czym zajmują one największe powierzchnie pól. W dolinach cieków wodnych, na szerokich tarasach, na bazie piasków akumulacyjnych powstały gleby błotne i mułowo-bagiennie mady. Są to gleby ciężkie do uprawy, lecz znacznie żyzniejsze od gleb bielcowych. Zajmują one dość duże powierzchnie gruntów ornych i trwałych użytków zielonych.

Biorąc pod uwagę rolniczą przydatność występujących na terenie gminy gleb gruntów ornych stwierdzić należy, że zdecydowana ich większość tj. ponad 75% zaliczana jest do IVa i IVb klas bonitacyjnych, przy braku gleb klas o najwyższej produktywności (tj. I i II) oraz stosunkowo dużym (17,9%) udziale gleb o najniższej wartości produkcyjnej (tj. V i VI klasy bonitacyjnej). Taka struktura jakościowa klas bonitacyjnych gruntów ornych powoduje, że tworzą one kompleksy glebowe o stosunkowo niskiej przydatności rolniczej. Ponad 51% gleb gruntów ornych zaliczyć można do gleb kompleksu pszennego górskiego, a ponad 36% do zbożowego górskiego kompleksu przydatności rolniczej. Wskazuje to, że na występujących rodzajach gleb i ich klasach bonitacyjnych oraz kompleksach rolniczej przydatności można uprawiać rośliny o nie najwyższych wymaganiach glebowych. W strukturze upraw dominować mogą pszenica, jęczmień, ziemniaki, motylkowe, strączkowe oraz średnio wymagające warzywa, krzewy i drzewa owocowe.

Klasa gleb	Powierzchnia w ha fizycznych	Współczynnik bonitacji	Powierzchnia w ha przeliczeniowych
Grunty orne			
I	0,05	1,65	0,08

II	-	-	-
IIIa	18,83	1,40	26,36
IIIb	204,99	1,15	235,73
IVa	1 429,50	0,90	1 286,55
IVb	884,63	0,65	575
V	381,92	0,25	95,48
VI	114,06	0,10	11,40
Łąki i pastwiska			
I	-	-	-
II	18,73	1,25	23,41
III	186,68	1,05	196,01
IV	550,49	0,60	330,29
V	263,73	0,15	39,55
VI	36,05	0,10	3,60

Źródło: dane Urzędu Gminy

Jakości gleb nie obniża stan ich uwilgotnienia. Na użytkach rolnych prawie 78% gleb ma właściwe stosunki wodne, a ponad 17% jest okresowo lub trwale nadmiernie uwilgoconych. Bardzo mały odsetek stanowią gleby okresowo suche lub podmokłe.

Przedstawiona sytuacja wskazuje, że zdecydowana większość gleb w gminie Domaradz jest średniej i niskiej jakości, co nawet przy wysokiej kulturze rolnej cechuje się stosunkowo niewysoką produktywnością oraz ogranicza dobór roślin do uprawy i ich plonowanie. Dla podniesienia produktywności wymagają one szczególnie starannej agrotechniki.

## WODY

Gmina Domaradz położona jest w obrębie zlewni rzeki Wisłok, prawobrzeżnego dopływu Wisły. Jej obszar odwadnia rzeka Stobnica wraz z dopływami: Golcówką i szeregiem cieków bez nazwy. Doliny rzek są tu głęboko wcięte w podłoże płaskich i szerokich dolin.

Stobnica należy do najbardziej zanieczyszczonych rzek woj. podkarpackiego. Głównym źródłem zanieczyszczenia wód rzeki są ścieki komunalne ze wsi gminy Brzozów, samego miasta Brzozowa i wsi - Jasienica Rosielna oraz Domaradz. Stan sanitarny wód Stobnicy oraz parametry fizyko-chemiczne przesądzają o pozaklasowym jej charakterze. Ostatnio realizowane inwestycje - budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków w wymienionych miejscowościach będą sprzyjać poprawie czystości Stobnicy.

Występujące w gminie wody podziemne to głównie wody zbiornika czwartorzędowego (dolinowego) występujące w ośrodku porowym oraz trzeciorzędowego (szczelinowe i szczelinowo-porowe). Oba te zbiorniki pozostają często w związku hydrologicznym, tworząc przypowierzchniowy, pierwszy poziom wód gruntowych. Poziom ten bezpośrednio reaguje na istniejące warunki hydrologiczne a jego wydajność jest bardzo zmienna i uzależniona od wielkości opadów atmosferycznych. Jednocześnie jest to poziom najbardziej narażony na zanieczyszczenia. Ma to swoje uzasadnienie w fakcie, iż jest to zbiornik płytki, w obrębie utworów czwartorzędowo-trzeciorzędowych, słabo lub zupełnie nieizolowany od powierzchni utworami słabo przepuszczalnymi bądź nieprzepuszczalnymi. Dolina Stobnicy, a właściwie wody wgłębne w jej obrębie, tworzą zbiornik wód podziemnych. Zbiornik ten zaliczony został do głównych zbiorników wód

podziemnych w Polsce jako ten, który w przyszłości stanie się jedynym źródłem zaopatrzenia w wodę pitną wysokiej jakości dla tego regionu. W związku z tym, obszar ten, uznany został za obszar wymagający najwyższej i wysokiej ochrony.

Istnienie w obrębie gminy obszarów najwyższej i wysokiej ochrony wymagać będzie ukierunkowania gospodarowania na ich powierzchni. Podstawowym sposobem zabezpieczenia jest ochrona ich powierzchni przez tworzenie obszarów chronionych (lasy ochronne, obszary ochrony wód powierzchniowych, parki krajobrazowe itp.).

O konieczności ochrony zbiornika wód podziemnych świadczy fakt, iż nie tylko w przyszłości, ale już obecnie stanowi on podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy poprzez indywidualne studnie kopane lub wiercone oraz istniejące wodociągi w Domaradzu i Golcowej.

Potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia wód tego zbiornika mogą być niekontrolowane zrzuty ścieków komunalnych, powierzchniowe spływy lub infiltracje wód skażonych bitumitami (pochodne paliw), inne związki chemiczne ze składowisk odpadów lub substancji chemicznych (np. nawozów sztucznych, środków ochrony roślin, farb, leków itp.).

### **SUROWCE MINERALNE**

Na podstawie analizy istniejących materiałów geologicznych i przeprowadzonej inwentaryzacji można stwierdzić, że gmina Domaradz nie jest zasobna w złoża surowców mineralnych. W obrębie gminy brak jest surowców z grupy skał krzemionkowych związłych (piaskowców) i luźnych (kruszywa naturalne), surowców bitumicznych i węglanowych. Kruszywa naturalne występują w dolinach rzek, jednak ze względu na ich niewielkie ilości nie mają większego znaczenia gospodarczego.

Jedynym surowcem wykorzystywanym w przeszłości dla produkcji ceramiki budowlanej były gliny zwietrzelinowe. Można z nich produkować cegłę klasy 50-100, a także niekiedy cegłę dziurawkę. Eksploatację gliny w cegielni w Baryczy do 1988 roku i do początku lat 90-tych w cegielni Domaradzu prowadziło Kółko Rolnicze z Domaradza, wydobywając około 2,5 tys. m<sup>3</sup> gliny. Ze względu na wyczerpanie się zasobów produkcję zakończono. Obecnie teren cegielni w Baryczy wymaga rekultywacji i zagospodarowania.

Eksploatacja glin w przeszłości świadczy, że w obrębie gminy istnieje możliwość znalezienia i udokumentowania złóż surowca ilastego dla przemysłu ceramiki budowlanej. Złóż i obszarów perspektywicznych innych rodzajów kopalin w obrębie gminy brak.